Број 240. У Новом Саду у уторак 28. октобра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДРОПИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Верозаконски принос и саборски трошкови

Будимпешта, 23. октобра.

Пре решкрипта постојали су приноси: конвенција и синдоксија. Први принос су плаћале општине, а други свештенство, те је тако подмиривана епископска дотација. Но решкрипт је те приносе укинуо (§. 27. В. I.) а установљен је верозаконски принос за епископску дотацију. Утврђен је овај саразмер: У темишварској, вршачкој и бачкој епархији 4 новчића по души, у архидијецези по 3 нов., у будимској и пакрачкој епархији по 1 нов. по души.

После свакога сабора се потрошена свота, која се предујми из народних фондова, подели по епархијама, али, наравно, опет у одређеном саразмеру. Према томе се после оптерете поједине општине, и излази ово: У прве три епархије може највише да буде ових приноса 400 ф. (800 к.) на 10.000 душа, а најмање 4 ф. (8 к.) на 100 душа. А наше оне веће општине дугују по неколико хиљада, а ове малене општине по неколико стотина. Па откуда то долази?

Има наших општина, које су биле у заједници са Румунима, па су тада биле велике општине, те су били и терети велики. Из тих општина су се Румуни оцепили и отишли, а терети изостали, јер се нико није нашао да то одрачуна при деоби, а скине тамо где је заостало. По нашим општинама се то прописивало и купило, па је трошено на све друго само није слато тамо куда треба

Чак је сабор утврдио да је овај новац и проневерен (у самој темишварској епархији на хиљаде је тако упропашћено, а упропастио је главом српски патријарх Георгије Бранковић). Кад се свему ушло у траг, то су власти све то заједнички разрезивале и нигда се није могао ухватити рачун. Кад није ишло друкчије, ствар је предана политичким властима. (У исто време, кад је продана и каја, а једно и друго су починили исти људи.) Тада је општинама метут нож под гр'оце овако: Запљенили су им школе, парохијске домове, готовину, обвезнице итд., па су им понудили да потпишу обвезнице. И опет се нису постарали да румунске рестове одрачунају па да плате у 10 година или ће се спровести оврха. Поједине општине су почеле потписивати обвезнице, поједине се спремале на отпор и у томе је дошао мајски сабор 1902. године.

Сабор је прихватио ово горуће питање, па је прегао да ствар рашчисти са што мање штете. Но у целом том питању био је страшан замршај, јер нити је ту на време и уредно прописивано, нити је на време тражено и прикупљано, и тако се од 4, 3, 2, 1, новчића накупио рест на 664.488 К. 47 п. верозаконског приноса 53.388 К. 50 п. саборских трошкова и одређене су оврхе, тада су те и спроведене. То би значило на српски народ навалити ужасан терет, а значило би темишварску епархију раселити. Сабор је скупио сва зла и сва измерио, те је изабрао најмање: да свака општина плати заостатак за 5 година остало да се брише, јер је застарило. И у свима државама се то сматра да је застарило. И свуда истерују дажбине на време, јер утеривати их за 8, 10, 20 и више година значи убијати народ. То су били разлози, што је мајски сабор онако решио.

Но против тога су устали либерали, просто зато, што су ту ствар расчистили радикали. За њима су дошли клерикали, па чак и неки самосталци, који веле да је њихова сиротиња платила, па треба да плати и Банат, и неће да узму у обзир да је ту разлика као између 4—1, па онда, да тамо није управљао и крао Георгије Бранковић. Шта више, у овој ствари је Георгије Бранковић био у Будимпешти и порадио да се решење сабора обори на незаконити начин да „радикалима непорасте перје“, па то је учињено, а сада настаје питање шта сад?

Ако би ствар на томе остала, то би се радило даље на оврхама, те би ускоро нестало српске темишварске епархије, а на њено место би дошла румунска епархија. И другим епархијама не би ишло најбоље, па нека српски народ зна, да су му то учинили ови: Георгије Бранковић са либералима, клерикалима и алмажанима, а да су им секундирали својим подмуклим гласом и некоји самосталци, јер се они служе језуитским начином. Увек и увек нађу да замере ма каквој ситници, само да не морају устати у одбрану праведне ствари. И кад је бране, чине то млако, кроз зубе из морања, да се види, да ни и они нису загрејани зато. Ал — ми се надамо, да ће се преварити. Наш народ и наше власти неће прогутати ту Куенову октројку.

Нови Сад, 27. октобра.

А шта је са православним Србима?! На велико изненађење чуо се овај глас у угарском сабору. И то, кад је министар-председник Тиса држао тамо свој програмни говор. Министар председник је говорио о автономијама Говорио о протестантима, о католичкој автономији, кад одједном упита Угрон: — Где су унитарци? Министар рече доцније, да ће он доказати своју добру вољу према свима признатим вероисповестима. А сад прелази на домобрански ресор. — А где су православни Срби? А где је српски сабор? узвикује барон Каш.

Надамо се да ће и српске автономне власти умети да изнесу меморандум и да неће оставити овај покор, који је оставио за собом гроф Куен, а да не заузму најенергичнији положај. Треба да видимо: Јесмо ли ми ван закона?

Нови Сад, 27. октобра.

Порта не прима реформе. У Цариграду је у петак свечано прослављен 61. рођендан султанов. Свечаније но до сад. А узрок је томе, што су брзе гласоноше у очи те славе за трен ока, раструбили по целом Стамболу, како је порта одбила реформне предлоге Русије и Аустро-Угарске, за Стару Србију и Мађедонију.

И доиста је султан у четвртак известио и руског и аустро-угарског цариградског посланика, да руско-аустријске најновије реформе не може усвојити. Одговор портин је као и увек, врло сладак и завијен.

У њему се вели како је порта захвално примила нове реформне предлоге и радосно жури да их извести, како су ти нови реформни предлози постали безпредметни, пошто она искрено ради на остварењу фебруарских реформних предлога. У осталом захтеве новог реформног

ПОДЛИСТАК.

ИВАНДАНСКИ АТЕНТАТ И ЊЕГОВЕ ЖРТВЕ.

(Белешке проте Алексе Илића. Београд. Штампарија Светозара Николића, Обилићев венац број. 2. 1903. год.)

Дошла нам је до руке књижица, која је ових дана изашла из штампе. У српској штампи, а и у страној претресан је иванданski »атентат« на покојног краља Милана. Изнешене су грозоте, које је чинио краљ Милан и његови доглавници са невиним жртвама. Каква је све тиранија чињена над најугледнијим синовима краљевине Србије превазишла је све могуће тираније, и саме језутске инквизиције могле су позавидети краљу Милану, јер се оне збивале у мрачњачком времену, а ове прије три четири године на срамоту цивилизације европске.

Познато је, да је и прота Алекса Илић био жртва иванданског атентата, но није био осуђен, али је прогнан био. За време вођења истраге одседео је у затвору. У књижици описује прота Алекса Илић, све оне патње, које је он и другови, који су с њиме заједно у затвору били, претрпели. На јаким летњим жегама по два дана ни капи воде нису добивали, смрад и нечистоћа их је давила, неки су у несвест падали. Касније јела, која су добивали од куће или гостионице, жандари су појели а затворенима ако је што остало, то су добили. Кад су против тога протестирали добили су јело али два дана воде не добише. Затворени чују како се вода у дворишту граби и керови официрски перу у води, а њима не даду ни да би усне поквасили.

Многи су оковани били и жандари су их на преслушање уз басамке просто вукли, јер у оковима нису могли корачати ни пењати се.

Но човек се згрози кад из књижице види за што је прота Акекса Илић допао затвора. Он — напредњак. Прота Илић је имао личног познанства са бароном Таубе бившим руским вођеним аташеом и послаником у Београду, Манзуром, отправником послова руског посланства. Кад је барон Таубе хтео да напусти Београд, био је у аудијенцији код оба краља: Милана и Александра. Тај дан беше на ручку код проте Илића са Манзуровом, ту су били још и Михајло Вујић и Андра Николић.

Кад се збио атентат, краљ Милан је наредио, да се затвори и прота Алекса Илић, мислећи тиме и Русију компромитовати. У том правцу су на истрази и питања стављана проти.

Прота Алекса Илић је добро урадио, што је тачно описао истрагу у споменутој књижици, коју препоручујемо.

J. M.

Манастир Св. Арханђела код Скопља.

— Иван Иванић. —

Укратко ћу описати и српски манастир Светог Арханђела. Он је у скопском санџаку у косовском вилајету, у пределу скопске Црне Горе. Удаљен је од Скопља два часа, а од села Кучевишта пола часа. Лежи врло живописно у склопу шумовитих планина, кроз које јуре потоци, а има и лековитих минералних извора. Ово је највећи манастир и црква у скопској Црној Гори, која би се могла назвати и скопском Светом Гором, јер је препуна очуваних и порушених цркава, задужбина српских краљева и царева. Сем овог манастира вреди поменути манастир Побушки, цркву у Бањанима, св. Никиту, Матејић (где је сахрањена супруга цара Душана Јелена, у калуђерству Евђенија) и стару цркву у селима Љуботену и Кучевишту итд. Све су ово задужбине Немањића, што сведоче натписи у њима.

Манастир св. Арханђела стара је задужбина, по некима краља Драгутина, по другима св. цара Уроша Немањића, нејаког. Црква је сазидана од тесаног камена, између камених редова узидано је по два реда цигаља у зидове у српској тробојној боји украса ради. Црква има једно лепо израђено кубе. Унутрашњост цркве мрачна је, а живопис је оглодао

предлога, порта је тако рећи, већ и испунила. Под председништвом Хилми паше, реформног надзорника, саставило се поверенство из свију народносних заступника и успешно ради. Њихов рад страни посланици (конзули) могли су и до сад, а могу и у будуће надзиравати. Реформисању жандармерије порта је већ приступила, склопила је уговор са страним офисирима (4 белгијска и 2 шведска), а раде у томе и два страна (немачка) офисира, који су у турској државној служби. У жандаре ступили су и хришћани, а могу још и даље ступати. Разоружање илавских редифа је отпочело. Отпочело је и грађење спаљених села и помагање пострадалог становништва, а то ће се и продужити. Заробљени усташи помиловани су, а и остали ће бити помиловани, кад положе оружје. По томе је све већ учињено што нови реформни предлог иште у корист реда и мира, те је тако тај реформни предлог по све непотребан и излишан.

И Турци сада славе мудрост својег падише, који је тако вешт и леп кошар умео да даде петроградској и бечкој дипломацији и њихову изуму у Мирцштегу. Знали су, да ће мудри падиша умети да се послужи „ђаурском кавгом“ и суревљивости европских сила. И султан се, веле, спрема, да се задовољно провоза по Цариграду на она четир лепа вранца, која му је његов пријатељ, цар Виљем, недавно из Берлина отправио на поклон.

Берлински лист „Национал Цајтунг“ јавља, како су већ и руски и аустро угарски цариградски посланик, вратили одговор портин, као недовољан. И вели се шта више, да ће замолити нов одговор у тачно одређеном времену, и то у претњи ултиматума.

Занимљиво је да ово пре знају у Берлину, но они у Петрограду и Бечу, којих се ствар бар свакако треба више да тиче. Изгледа да ће време тог ултиматума протећи, док Турци и Арнаути не покољу и раселе и оно мало Срба у Ст. Србији, или док тамо и опет не кресне очајнички угарак борбе на смрт и живот, или док бугарски динамит и опет не пољуља европску равнотежу или на послетку док нечије интересне сфере не затраже то.

Криза.

Будимпешта, 24. октобра.

Највише се говори о сутрашњој конференцији Кошутове странке, која ће по прекјучерашњем закључку својем имати да реши, држање те странке према Тисиној влади.

У либералној (владиној) странци врло су задовољни са говором Фрање Кошута у јучерањој саборској седници. Тај је говор ни куван ни печен. О главним захтевима, о питању језика, због којег је била толика борба, управо и нема ничег. Исто тако и о општем изборном праву вели, да се за сад неможе остварити, већ само проширити. Ако су социјалисте икад имале повода да демонстрирају против Кошутове странке, то га за цело сад имају. У владиној странци врло су задовољни са овим говором Кошутовим и владини листови веле, да је Тисин положај осигуран, јер Кошутова странка неће опструирати против њега.

У самој Кошутовој странци примљен је јучерањи говор Фрање Кошута врло неједнако. Док га једни одобравају, други га оштро осуђују, а трећи му јако замерају. У овој странци непостоје данас само две познате струје, једна, која неће опструкцију и друга, која хоће опструкцију У њој постоји и трећа странка, која неће безусловно опструкцију, но која није задовољна ни са оним, чиме је задовољан Фрања Кошут и његови најближи му. Та трећа струја тражи и брзе реформе изборне и саборске. С тога је врло тешко рећи, како ће сутра испасти одлука. Но једноје изгледа као игурно, да ако Кошут добије и већину, добра мањина продужиће опструкцију под Барабашем.

Посланици без разлике боје, који су за опструкцију, одржали су јуче у вече конференцију под председништвом Седеркењијевим Одлучили су, да одлучно продуже борбу и изабрали су одбор, који ће уређивати расправну борбу. У тај одбор ушли су: Нандор Седеркењи, Лудвиг Холо и Лудвиг Чаволски.

И у пучкој странци, као да невлада потпун споразум. Док су једни за одлучну борбу, дотле други нагињу томе, да се окану опструкције. Но пучка странка очекује прво решење Кошутове странке, па онда тек да коначно одлучи и о својем држању.

У клубу либералне странке било је јуче доста мртво. Оно мало посланика што је било присутно, оживели су били, кад је изненада дошао у клуб управник Босне, заједнички министар финансија, Бурјан. Одмах се живо почело говорити, како ће Бурјан постати министар око краљеве особе, а досадањег његово место заузеће, Куен Хедервари, чије изврсне административне способности хоће краљ да употреби при управи Босне и Херцеговине. И полузваничне вести пожурише да јаве, како је та вест у клубу владине странке добро примљена, јер би многи радо видели грофа Куена у положају заједничког министра и упривником Босне и Херцеговине. Благо ли онда оном народу у Босни и Херцеговини.

Писмо из Србије.

Београд, 24. октобра.

Мило ми је, што вам и опет могу јавити лепу ствар, која нам даје права, да се можемо рачунати у културне народе: Ступио је у живот фонд Младена Петровића, бившег трговца београдског, који је оставио 200 хиљада динара, да се приходом од њих годишње помажу сироте и удовице бивших трговаца, и то да се појединцима даје највише 30 динара (круна) месечно, а кад така особа умре, да се изда свота, којом ће се пристојно сахранити. Ми имамо, хвала Богу, доста радних фондоа, али овај фонд, до сада јединствен по своме определењу, дошао нам је у добри час. Он ће појединце помагати и мушку децу до 16 а женску до 18 година. Дакле само дотле, док не стану толико на своју снагу, да сами могу зарађивати хлеба поштеном својом зарадом. Фондом ће управљати Српско Трговачко Удружење, које је својим досадањим патриотским радом доказало, да заслужује толико поверење. Колико се несреће догодило и догађа у свету зато, што су многи људи баш као деца били сами себи остављени, а често пута није имао ко да их нахрани и надгледи. Тај један фонд, наравно, неће бити довољан за целу Србију, али је њиме сретно учињен почетак, а даће Бог, па ће се још когод угледати на овог племенитог завештача.

Бугарски избори су нас изненадили толико, да је у први мах било разних мишљења: једни су мислили, да је влада победила зато, што неће рата, па да ни народ неће; други су мислили, да је било пре ије. Данас путници који путују кроз Србију, причају, да су се тамо чуда догађала: крви је било и мртвих глава. И већ та околност, што су поједини чланови владе на више места победили некако чудно расветлује целу ствар. Најбоље пак сведочи један путник који је прошао из Софије кроз Србију. Он до душе није ником ништа причао. Али овог доба, брзина којом је ишао и његови пратиоци и ако немо, ипак јасно сведоче, да има нечег што је „труло у држави“ — Бугарској. Тај путник, који није стао ни на једној станици нити је с ким говорио — био је главом кнез Фердинанд. Једва су га летос домамили натраг у земљу, а сад, кад је влада која ужива његово поверење, овако „сјајно“ победила, он је оставио земљу. Ми се надамо, да ће „Уједињење“ унети мало више светлости у ту ствар.

19. о. м. приредила је наша дична великошколска омладина гозбу у почаст мађедонским и старосрбијанским емигрантима, јунацима, који ставише свој живот на коцку да извојују своја човечанска права. Нису то људи, који су дошли да само кукају и траже туђу помоћ, него су то јунаци, не бирани „по обличју и лепоти, већ по срцу јуначкоме, који но ће ударити, не на десет да утече — него на два да их сијече“... То су наша потплачена браћа, у којих се пробудо људски понос и народна свест. Из живих уста слушао сам грозоте, свима нам је крв узаврела слушајући живу њихову реч и развијосмо се у нади, да ћемо ускоро дочекати, да им и делом покажемо да смо им браћа и да крв није вода! Особито нас је дирнуло што слушасмо, како се неки и неки заузеше, да тамошњи народ поврате из планина кућама. Ту се одликују нарочито католички фратри и калуђерице, који и новцем и оделом и храном притичу тамошњем народу у помоћ. Кад то не би био прозелитизам ми би се радовали. Из почетка су се неки радовали кад су чули да су руски калуђери заузели Дечане и мислили су да ће они чинити то што ови чине. Данас, кад видимо те фратре на делу, кад знамо да су Турци убили два руска конзула, надамо се, да ће чинити и ти калуђери у Дечанима слаба утиска на Турке и Арнауте. Ал кад велику Русију не може да покрене ни така увреда, онда се заиста ми сами морамо питати: Па кад те велике силе, које су се заузеле да ослободе тај народ неће или немају моћи да изведу те дерне реформе, што бар нас мале не пусте, да окушамо своју срећу? Што је најгоре, у самој Мађедонији и Старој Србији поред Турака и Арнаута, дигли се на нашу браћу и Гркомани па и сами Куцовласи. Шта ће из тога да се развије нико не зна, само то једино мислимо сви, да решење није далеко.

Београд, 25. октобра 1903.

Шарлах, та страшна болест, која немилице коси и тамани, по мало престаје, јер се прегло, да се сузбије колико год се може. Између осталих паметних наредаба наређено је и то, да у поједине куће где шарлах влада, не сме ићи нико стран а тако исто ни на „поседак“ код мртваца.

Стране новине пуне су вести о неким зајмовима који треба да се склопе на страни, за државу и лично за краља. Србија — наравно — не може да добије и онда нас и грде и руже. То су наши уцењивачи, који су научени из прошлих „старих, златних времена“, да им се на таку дреку баци по која кост — сад нико овде и не хаје на њихову дреку, па кад виде да

зуб времана и арнаутски бес. Црква спада у лепше српске споменике и долази јој мноштво народа о летњем сабору.

Манастиром управља вредни и побожни старина архимандрит Герман (родом из Митровице у Војводини), који је на далеко поштован са свога смиреног понашања и велике побожности. Околни српски народ у скопској Црној Гори гледа у њему правог светитеља.

Манастир је био раније врло имућан, јер су му оснивачи приложили многа имања, од којих је нешто — што Арнаути нису притисли — још очувано. У манастиру води рационалну економију нарочито стручно лице, манастирски економ, који је свршио земљорадничку школу у Србији. Манастир има неколико конака за пријем гостију. Многи Скопљанци летују у овом манастиру, који има лепу и здраву околину. Преко лета се бави у њему и високопреосвећени господин Фирмилијан, митрополит скопски и егзарх доње Мизије.

*

Трећа црква у северној Ст. Србији вредна помена, то је црква св. Ђорђа у Призрену, новија, модерна грађевина од тесаног камена. Она лежи у средини Призрена. То је српска саборна и митрополијска црква. Спада у ред новијих најлепших цркава у Старој Србији. Од 30. јула о. г. има и своје звоно, што до сада није имала, јер Арнаути и Турци, као што је познато, не допуштају, да српске цркве имају звона.

их се нико више не боји, они ће и пре стати.

Мило ми је што вам могу јавити, да ће наше народно позориште прославити ове зиме три славе — тројицу највећих наших песника: седамдесетогодишњицу нашег дичног Змај-Јована, одржаће по мен и прославу: Бранку Радичевићу приликом педесетогодишњице а Ђури Јакшићу приликом двадесетпетогодишњице њихове смрти.

Сви искрени пријатељи културе и напретка у Српству морају се радовати, кад виде и чују, како народ уме да цени и уважује своје велике синове. Овде се сви надају да ће и Чика-Јова доћи у Београд, а народно позориште ће без сумње поздравити великог Змаја, који је у своје доба као његов драматург много допринео његовом раввоју; Београд ће поздравити свог некадањег вредног лекара, академија наука свог врсног члана, Српска Књижевна Задруга једног од највреднијих и најзаслуженијих својих покретача, омладина српска свог Чика Јову, лекарско друштво свог сатрудника, а цело Српство свог великог сина! Прослава ће бити достојна те тројице великана, а ми ћемо се потрудити, да докажемо, да је Српство заслужило да има тако велике људе!

Панчево, 27. октобра.

Жалили се на владу. Као што је познато, наше автономне власти разрешиле су нашу црквену општину. А данашњи одбор панчевачке општине решио је да се жали на владу. И учинио је већ то. И обавестио о томе наше власти па и полицију панчевачку. Огишао је под закриље владе, па даде на глас, да га сад нико не сме дирати.

Данас је постало јасно, ко то неће да живи автономним животом, него очекује све од владе. Док су наше људе кажњавали, док су разрешавали наше општине у свима крајевима, ми смо се борили у кругу наше автономије али не одосмо да се жалимо влади и њу увлачимо у нашу автономију. А гле шта сад ради крем, скоруп тог нашег друштва, како га назива „Браник.“

Но то је сасвим по „Браниковачки.“ То је оно, што је рекао Полит: Да смо ми знали да ће радикали доћи у већини, положили би били на друге основе нашу автономију! Види се! Сад не треба автономије; не треба автономних власти, сад нек нам влада решева наше ствари. И то је — разуме се — сад добро.

Још нешто! Још лане су почели Браниковци купити акције за свој „Браник“ да би га могли издавати дневно, ал нису могли да покупе. Наши Панчевци нису нарочито хтели да отворе кесе. Сад, кад су видели да ће се жалити влади, захватише дубље у кесе, да тиме обвежу „Браник,“ да их пере и брани. — Данас, кад се ломи о автономији, скупила се сва жгадија у нашем народу, да делом доказује, како нам не треба автономија. Њима је доста, ако влада њих остави да чине шта хоће, па ма начелно пропала автономија. Овако издајство автономије могло би бити од неизмерно црних последица, да није јасно, како су ти људи сами и да их народ презире. Што ти чине, не може се узети, да чине народним пристанком.

С те стране се дакле варају, а уверће се пре а после, да људе који тако раде, свако презире.

Угарски сабор

У седници од суботе изабран је Десидер Перцел за председника, а Имре Јамбери за потпредседника. За тим је Фрања Кошут говорио о програму Тисине владе. Тим говором нису многи задовољни ни у Кошутовој странци и веле, да он битна питања и не додирује, већ је само административне природе. У њему има доста ласкања и надања у Тису и није чудо што је владина странка врло задовољна са Тисиним говором. По нас народности тај је говор доста значајан, она нам приказује начело Тисино и његових у правој боји.

Фрања Кошут прво истиче, како је схваћање краљево у погледу језика у војсци погрешно и потиче у сљед туђег утицаја. У угарској постоји закон, да је државни језик у њој мађарски језик, и неможе бити изузетака. У даљем говору својем износи, како у програму министра председника није заступљено утврђење мађарског језика. Но пошто познаје назоре министра председника у тој ствари, може им си само радовати и надати, да сабор о томе неће ни у каквој форми одлучивати. (Ово треба да значи: нетреба о том заподевати борбу у сабору, да се немађарске народности неби узнемиривале, а већ ослоните се на министра председника он зна како ће то извести. Фрања Кошут даље износи, како је општа жеља да се изборно право прошири. И Кошутова странка има у својем програму опште изборно право. Али била би машта држати да се тај програм већ сада даје остварити. Кошутова странка као што стоји на становишту угарске самосталне војске, тако стоји и на становишту општег изборног права. Али за сада тражи само проширење тог изборног права, поправку изборних срезова, гласање по општинама или среским бележништвима. Одсада, да је бирач онај, који има кућу и три јутра земље. (Чују се увици са левице. Хоћемо по порезној форинти!) Треба да се поправи и цензус. има општина, у којима порез од 40 потура већ даје изборно право, а има где порез од 101 круне, не даје изборно право. За тим да имају право изборно, они, који самостално раде какав занат, па привредна и занатлијска удружења. Тиме би било осигурано изборно право интелигентније класе радничке. (Угрон: Тражимо опште бирачко право!) Даље тражи Кошут да се осигура сељаку, да му се кућа и пет јутара земље немогу продати. Порез на неке животне намирнице да се смањи. Да се утврди, колико може највише износити општински прирез При оцењивању имања малог поседника, кад му се даје зајам, да се рачуна и његова радна снага, најмање у 2000 круна. То се у Италији показало као добро и умесно. Да се ограничи менично право. Женски потписи нарочито да не вреде, јер то је већ многа огњишта упропастило и разорило. Да се смањи интерес у залагаоницама. — Број угарских регрута, да се установљава према том, колико има у Аустрији војних обвезника а колико у Угарској, јер је утврђено, да је број људи између 20 и 24 година у Угарској далеко мањи него у Аустрији, те би и регрута угарских требало мање да буде. Да се заостали порез не утерује одједном већ у ратама, и да краљ помилује оне војнике, који су згрешили за време парламентарне борбе, што нису хтели да дуже остану у војсци, на што строго узевши, нису ни били обвезани.

На крају истиче Фрања Кошут, како се нада, да ће на сва ова питања, добити од министра-председника повољан одговор. Већи део ових захтева могао би се решити згодним законским пројектима, а што са тиче тежих, сабор мора што пре приступити решењу њихову, како би доказао да се озбиљно бави са народним невољама. Ако буде министар-председник повољно одговорио, то ће у таму, која влада над Угарском, продрети светлосни зрак.

Министар председник Тиса одговорио је како ће на овај стваран говор одговорити у првој седници.

У седници од понедељника говориће без сумње прво министар председник Тиса, а за тим гроф Јован Зичи и Лудвиг Холо.

Политички преглед.

Чеси на делу. Три чешке политичке странке: младо-чеси, старо-чеси и чешки аграријевци утврдили су један заједнички програм, за одбрану и утврђење права и захтева чешког народа. Изабран је и један заједнички извршни одбор из све три странке. Тај заједнички програм обухвата: државно правне, народносно политичке, културне и економске захтеве и права. Тражи, да се монархија преобрази у федеративну. У централним управама да буду чешки и немачки језик равноправни; тако исто и у целом јавном животу земаља чешке круне. Да се у Мораској подигне чешки универзитет; у доњој Аустрији, нарочито у Бечу чешке школе са правом јавности. Да се спроведу праведне изборне реформе. Да се очува целокупност краљевине Чешке у политичком и црквеном односу; за тим тражи да се одупру свакој политичкој и економској заједници са Немачком. У војсци да се поштује народносни осећај, да се негује чешки регименски језик, да се заведе чешки наставни језик у војним школама, како би официри у чешким региментама знали чешки језик. Чешки језик да се употреби као званичан при контролним смотрама и у ван службеној приписци са чешким регрутима; да војне власти опће чешки са чешким управним властима. Права чешког језика да се протегну и на жандармерију. Чешки језик да се употребљује при судским истрагама, расправама и објавама пресуде у војним судским поступцима према чешким оптуженицима. Најоштријим средствима да се боре против данашњег система владања. Сви тактични поступци најпре ће се заједнички утврдити. Заједнички извршни одбор имаће да се постара, да се општи избори спроведу у духу заједничког поступка и одлуке.

Русија, Јапан и Кина. Како енглески извештаји јављају преговори између Русије и Јапана разбили су се. Енглески листови јављају још, како је велики савет у Пекингу, телеграфски позвао све кинеске подкраљеве и гувернере, да купе новац и врбују војску, јер је на прагу прекид диплонатских односа са Русијом.

Стара Србија и Маћедонија.

Стижу вести све црње и горе о стању онамошњег српског живља. Зима је ту на домаку, а онај јадни народ, који је свој голи живот, старце, жене и нејач бранио, не зна куда ће: ако у гору — вуци, ако у село — Турци! Моралне помоћи и симпатије са свију страна, али помоћи ни од куда. Глад је на прагу, а понегде се већ показују знаци свију невоља, које наилазе за време глади. Болести се појављују, страшно косе и тамане децу, а ако то тако устраје, погинуће све од болести, што турска сабља и пушка не стамани. Времена су така, да народ мисли да је дошао смак свету. Поред свију невоља и незгода удружили се Грци и Куцовласи (Цинцари) са српским петвековним душманима, Турцима и Арнаутима. Бугарска странка је изгубила главу, јер су неспремни ушли у устанак, а особито сад, после избора у кнежевини, изгледа, да ће цела Бугарска имати и сувише посла у самој кнежевини, те неће моћи да води бригу и помаже устанак у Маћедонији. Из Цариграда стижу вести о неким страним официрима, који дођоше у турску жандармерију, али њих је мало, не знају језика, а — наравно — не могу ни осећати с народом. Они ће служити, примати плату, али ће народу мало бити вајде. Турска — услед млитавости са руске и аустријске стране — неће ни да чује да спроведе ни оне реформе, које је обећала. А и како да се повинује, кад сме да убија и конзуле, па ником ништа.

Још овде онде чује се понека чарка. Срби се држе јуначки, али то све не помаже много. Турци и Арнаути су добро оружани и снабдевени са свачим, имају крова над главом, а и рањеници им имају помоћи, одевени су, не кубуре с храном. Кад се то све узме на ум — онда је тек јасна грозна слика стања, која нам се ствара у најближој будућности! Народ, као маса, изгледа да је потпуно утучен морално и да ће га бити тешко покренути поново на устанак. Као после сваког неуспеха, наилази кајање, и на много места чује се клетва, која прати комите и њихов рад. Арнаути, а по мало и турска војска, убијају попове, учи-

теље, у опште мало виђеније људе, не би ли убили дух у народу. Из Србије има неке акције, али је то све слабо, јер куд ће једна Србија против пеле Европе, којој је стало да одржи интегритет (целокупност) Турске! Шта ће Србија сама? Једини би начин био, ако се поштено мисли, заједничка акција Србије, Црне Горе и Бугарске, па или победити, или славно пасти, — јер све дотле, догод се велике силе чак међу собом боре и надмећу, која ће што више допринети да се што дуже одржи сјај полумесеца на Восфору, изгледа, да не може би ти другог излаза нити решења овом заплету.

Вести из места и са стране.

У ствари дра Љубе Павловића.

Јављају из Будимпеште, да је курија судила дру Љуби Павловићу (у ствари тужбе, да је он на кикиндској железничкој станици повукао за уво неког дечка) и осудила га је, односно потврдила је решење краљевске табле. Исте новине јављају, да ће др. Љуба Павловић тражити обнову парнице.

„Изволте мало на басамаке“.

У „Бранику“ је изашао неки напад на вршачког учитеља Миту Клицина. И дабогме у „Браниковом стилу“. Као писци именовани су Паја Нешков правник и још два друга. Мита Клицин написао је дугачак и исцрпан одговор и послао га нами да га штампамо. Ми нисмо донели тај одговор, јер смо били уверени, да би Мита Клицин требао да има преча посла, но да троши време на одговоре такве врсте, још мање смо ми имали места у „Застави“ за то. Тада је написао Мита Клицин неколико редн „Изјаве“, што смо ми донели у 236. броју „Заставе“. Напомињемо, да је тај одговор био писан далеко пристојније но оно изазивање. Али истина боле.

Први потписник, Паја Нешков, позвао је због тог Миту Клицина, да му даде „витешке сатисфакције“ што се на српски каже: „изволте мало на басамаке.“ Мита Клицин је сад тек видио како може да постане смешан што се упустио у озбиљну „политичку препирку“, кад није имао никакве нужде и одбио је „витештво“. Сад долази нова изјава. Та изјава, за коју смо замољени, да је донесемо у „Застави“ за новце, ми је доносимо врло радо на овом месту и то за бадава.

Изјава гласи:

Господину Пији Нешковои
правнику
у месту.

Извештавамо Вас, да смо по датој нам пуномоћи данас у Ваше име искали витешку задовољштину од г. Мите Клицина учитеља вршачког, за увреде, које Вам је у 236. броју „Заставе“ нанео.

Г. Мита Клицин одрекао нам је свако давање витешке задовољштине.

Према томе сматрамо Вашу ствар са витешког гледишта за потпуно свршену.

У Вршцу 24. октобра (6. новембра) 1903.

Владимир Драгић с. р.
правник.
Коста Спајић с. р.
правник.

На основу горње изјаве проглашујем Миту Клицина за кукавицу.

Паја Нешков,
правник.

Само још једну примедбу. После оних завршних речи: „На основу горње изјаве проглашујем Миту Клицина за кукавицу, има и ових речи: „и за просто лајаво псето“. Ово „за просто лајаво псето“, могло би се узети и да је избрисано, превучено, а можда је требало и да остане те да се штампа. Да се не би и опет враћали на ову ствар, нек уђе и то. Ако је требало и да изостане, не шкоди ако уђе.

Каваљерске витешке сатисфакције и онај тон у „Бранику“ и ово лајаво псето, врло згодно обележава — наше време.

Ми смо против „витешких сатисфакција“ које потичу из тога, што неко силом хоће да се о њему говори. Ко чува своју част и хоће да гине ако га мало уштинеш, тај не почиње полемику тоном, који је у свему недостојан. Тај је изгубио после свако право на витешку сатисфакцију. Остаје му да изврши са „лајаво псето“ и каваљерство је спашено.

И сад нека још каже когод, да ми немамо занимљивих ствари за рубрику: „Вести из нашег живота“ и да немамо ничег чиме би могли да забавимо и насмејемо публику.

О спаљивању мртваца.

У Бечу постоји друштво за спаљивање мртваца „Flamme“ (пламен) и ради на остварењу свога задатка. Друштво напредује, али у целој Аустро-Угарској не постоји још законска одредба, по којој би то било дозвољено. Др. Вајгт из Хановера одржао је предавање у тој цељи и расветлио то питање са разног гледишта. То спаљивање не би било у пламену (као што се то радило у пређашња времена). Данас се спаљивање догађа у ваздушној атмосфери усијаној на 800° С. Први крематориум (зграда за спаљивање) сазидан је пре 25 година у Готи и за то време ја позидано по свету: у Европи 54, Азији 7 и у Америци 29. Техника око спаљивања није више тако комплицирана, и онај хемијски процес, што има са телом да се догоди у земљи за неколико година, траје на овај начин само неколико сати. Цело тело разиђе се — као и у земљи — у газове, а остане само пепео од костију, који се покупи у урну (кутију) и остави или сахрани. Тако су и Римљани сахрањивали своје мртве. Онај, који се боји тога, нека само помисли, да кад би се на тај начин сахранио, не би хранио својим телом безброј црви и гадије. Међу тим, тако сахрањивање има свога паметног хигијенског разлога, јер кад лешине труну, развијају кужне газове, који трују ваздух и на тај начин шире заразу оне болести, од које је дотични самртник умр'о. Оваквим спаљивањем би било готово све за неколико сати и заразне клице, бар од дотичног мртваца, биле би уништене. Има их, који се боје, да неће ускрснути о „втором пришествију“ Христовом, али не треба да се тога боје, јер Бог, који је човека створио из прашине, који ће ускрснути из праха и пепела оне. који су годинама трунули и на тај начин сагорели (јер трулење није ништа друго него сагоревање без пламена), ускрснући и оне, који сагору у — крематоријуму. Сваком напретку је, уколико је јако, највећи противник римско свештенство, дакле они исти, који су спаљивали жив свет, док им је сила била у рукама. С правничког гледишта не може бити сметње спаљивању, јер ако неко може располагати својим иметком, опредељивати да се овако или онако сахрани, балзамира — зашто да не може одредити и то, да ли да се спали. — И руски св. синод се сад бави тим питањем, да ли да се у Русији дозволи спаљивање. Код нас Срба је покренуо у своје доба то питање и писао о њему — чика-Јова Змај.

Српски природњаци и математичари

одржали су јуче у Београду, у дворани велике школе, договор са изасланицима српских лекара, да заједно с њима одрже конгрес.

Немачки лист у Руми.

Овај лист покреће румски Немци и то баш они, који хоће да се осећају Немцима, те да раде слошки са Србима на заједничком напретку. Лист ће се звати „Sirmier Bote“, а издаваће га акционарско друштво, које се оснива на акције. Није дакле оправдана белешка у једном од прошлих бројева „Заставе“, да то покреће Немци, који хоће да буду — Хрвати. Напротив покретачи горњег листа мрзе ренегате, одметнике, те они то баш хоће и да спрече. Оволико за сад.

Брзојави „Застави.“

Стигли 27. октобра.

Кошутова странка.

Будимпешта. Са највећом радозналошћу очекује се исход данашње конференције Кошутове странке. Мисли се, да ће поћи за руком, да се донесе једнодушна одлука, да се обустави опструкција.

Будимпешта. У сабору говоре Молнар, Кубик и Влад у личној ствари. Влад изјављује, да не дозвољава да га терори шу. Посланик Холо критикује програм владин и прети да ће се његова странка енергично борити.

Немачки цар операран.

Берлин. Цар Виљем подвргао се операцији, која је сретно испала. Цару је наложено, да не сме говорити, док операциона рана не прође. Оперисан је од полипа. Болова више нема. Ноћ је мирно провео.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. В. С. у К. — Није то главно. Него је главно: Оно су бајаги само одлуке, а не програм. И програм постоји и поред одлука. Но шта ћемо са 4. тачком одлука у којој више, да ће се бирати они за посланике, који се слажу с тим одлукама. Па где је онда програм?! Но лепо би нам ишло, кад би сваки дан проводили с тим време. Ко уме да мисли, тај је већ потпуно начисто, но што треба да кажемо, казаћемо чим имамо времена. И то ће бити — доста.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 7. новембра 1903. — Недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Време. Прошле недеље беше облачно и кишовито, а за усеве згодно време. Тако исто време беше и у иностранству. Усеви свугде добро стоје и код нас и у иностранству.

Жито у иностранству. Посао и правац беше миран. Конзум не излази из резерве. У северној Америци су цене назадовале почетком недеље, но доцније су се поправиле поводом боље тражње за извоз. На енглеским и северо-немачким цијацама је непромењен посао. У Француској су цене попустиле, а особито је знатно пала цена брашну. У опште на свима континенталним пијацама омален посао без живости и непромењен.

Код нас је миран посао, омален промет, а од овдашњих млинова мала тражња. Бољи је интерес за финије жито, а за лошији квалитет слабији и може се продати само за доцнији рок. Цена је према прошлој недељи код финијег жита са 5—7 и по, а код лошијег до 5 потура скупља. Продато је ове недеље свега 130.000 мтц.

Данас ефективно жито: Правац је непромењен и са непромењеном одржаном ценом је продато. У промету је 300.000 мтц.

Данас се продаје готова роба:

Жито ново потиско 76—81 кг. тешко à к 7·50 до 8·07½ на 3 месеца.

Жито ново банатско 76—78 кг. тешко à к 7·45 до 7·90 на 3 месеца.

Жито бачко 76—78 кг. тешко à к 7·55—7·90 на 3 месеца.

Жито сремско 76—— кгр. тешко а кр. 7·50 до —— на 3 месеца.

Жито ново сремско 74 кг. тешко по к. 7·32½ на 3 месеца.

Раж: за извоз добра тражња, за локалну потребу нормална. Продаје се по К. 6.30—6.35 паритет Будимпешта.

Јечам: Довози у јечму за храну и фабрике слаби су, што на пијаци доће продаје се по цени од К. 6.50 до 6.70 каса. Јечам за слад аb штације закључен је по К. 6——6.60

Зоб: Цене лабаве, посао омален и тешко се до посла у опште долази. Цена 5.40—5.80 каса.

Кукуруз стари: Слабо се нуди, а и тражња је слаба, пошто се већ у велико тргује новим кукурузом. Цена К. 5.90—6.10 класа.

Кукуруз нови: Почетком недеље био је посао нешто мирнији, Беч куповаше мање, а и пештанска пијаца слабо је куповала. При свршетку недеље, тражња нешто боља, но посао је остао слаб. Продаје се за новембар К. 5.30 паритет Беч са гаранцијом, за новембар К. 4.67½ — 4.75 паритет Будимпешта без гаранције, за децембар К. 4.75—4.82½ паритет Будимпешта без гаранције, за новембар-фебруар К. 4.95—5.— паритет Будимпешта без гаранције.

Проја ситна: Цена К. 5.40—5.60. Румунска проја К. 5.— транзито.

Репица: У готовој роби нема понуде. Цена купусари К. 10.75—11.— каса. Банатска К. 9.50—10.— каса.

Термини нотирају данас: Жито за октобар 1903. —— а за април 1904. 7·77. — Раж за октобар 1903. —— а за април 1904 6·66. — Зоб за октобар 1903. —— а за април 1904. 5·51. — Кукуруз за април 1904. 5·30 — Репица (Kohl) за август 1903. ——

Ланено семе 10·80—11. — Кудељно семе —

Детелина црвена 52—60, а луцерне нема на пијаци и тражи се за горњу Немачку по 58—66.

Пасуљ: Цена је за средњи 8·60, округли 9·25, ситног нема и плаћа се по 10·75—11·25, а шарени 8.

Маст 66—66·50

Сланина, 3 ком. у 100 кгр. к. 56·50—57

Сланина, 4 „ „ 100 „ „ 56·——56·50.

Шљиве: Правац је чвршћи услед малог довоза. Нотирају номинално српске гарнитуре: аb Сава за новембар 18·25, а босанске гарнитуре: аb Брчка за новембар 19·25.

Пекмез: Српски аb Сава 16, а славонски или босански 17—17·50.

Све цене се подразумевају по 50 кила робе у крунској вредности.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке деоничарског друштва, IV. Váczi utcza 34. szám.

Једина српска јорганџијска радња прима на израду сваковрсне

Јоргане и мадраце,

и све што у ту струку спада. Поверен ми посао обављам најсавесније и најмодерније, а све по најумеренијој цени. На позив у месту посећујем лично. За многобројне поруџбине моли

Споштовањем
Зорка Милићева, Нови Сад
785 21— житна пијаца бр. 12.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

МИЛОША ТЕОДОРОВИЋА

У СТ. СИВЦУ

потребује једног млађег помоћника, добра продавца, који говори српски, мађарски и немачки. Првенство имају они, који су још поред тога и памуку вични. Ступање одма или до 20-ог новембра п. р. 893 1—2

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од **В. Н. Немировића-Данченка.**
С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (14)

Један мирид, кад припане за камен, или у аулу засједне у саклу,[1]) вриједи колико читава посада. Он умије изврсно да изабере положај. Често се дешавало, да мирид послаже неколико пушака на сошице, и напери их у свака ћошак, на сваки савијутак и раскрсницу стазе, куд би му могли наши да приђу. Да се човјек дочепа таквог смијоног горског вука, треба се одлучити на веће губитке и напасти га читавом четом. Поглавито ако није мирид Чеченац, него Лезгинац. Лезгинци су даровити и дурашни. Умију се утврдити. Барикаде њихове увијек су тако подигнуте, да те увијек бију унакрсном ватром, прилазио им с које му год стране. Против топништва копају јарке са пупчастом настрешницом, засутом земљом, гдје су потпуно сигурни од ђулади и граната. Прикривени, подземни шанчеви њихови имају по неколико бојева. Чеченац насијече дрвећа и сакрије се иза њих. Лезгинац заспе дрвеће земљом и каменом и начини праву утврду. Чеченац је смијон, али у ватри нервозан, а Лезгинац је као руски војник, миран, хладнокрван. Чеченски четник — насрне, посијече и хвата маглу. Лезгинац дочекује отвореним бојем у чврстој позицији, учврстивши је барикадама, кулама, подземним шанчевима. Бризгалов бјеше увјерен, да су они до сад већ избушили и прекопали сву долину ријеке Самура, и ако и дође помоћ, да ће Лезгинци одступати, бранећи сваку стопу земље, и без боја да је неће напустити, те да и сад, кад се одлучише за отворен јуриш, неће узмаћи, макар поразбијали главе о тврђавске зидове. Он је имао прилике, да види њихове јуришe „на сабље“, и тек познавајући врлине својих војника, могаше да се примири. Њему бјеше тешко једино ишчекивање. Прохтјело му се и самоме, као некад, да се огледа, али се он одмах и савлађиваше, и кад је „потомак тетовских витезова“, (како се сам називаше), плавокоси прапоршчик[2]) Кнаус, са жаром предложио му, да испадну и нападну непријатеља, Бризгалов је без околишења разхладио младог Швабу.

— Нико овдје не сумња у вашу храброст. Али запамтите, да часник мора бити не само храбар, него и хладнокрван. Куд и камо више хасни онај, који чека на команду, него онај, који се излаже на сваком кораку, једино да покаже лично своје јунаштво. Тиме нећете ви, Кнаус, никог задивити. У осталом, будите без бриге, — осмјехну се он. — судећи по томе, што наступају на нас читаве масе Лезгинаца, са миридима на челу, а Чеченцима оставише друге позиције, чекају вас још угодни тренуци, да се сударите с њима прса у прса.

— Али што већ не отпочињу!

Но сад тек би Бризгалову јасно, зашто оклијевају.

Урнебес разлеже се по свој котлини. Све те масе из ратничких планинских села поздрављају неког одушевљено. Очевидно је, да су сви чекали тог „неког“ и зато га толико бијесно предусретоше својим поздравима. Урнебес растао и примицао се. У средини његовој видјеше се некакве ватре. То су сигурно буктиње, што их држи у рукама коњаничка пратња, размишљаваше Бризгалов. Јуре као усов са висова. Ето, већ се та заглушна вика прикучила близу. На заповијест Бризгаловљеву прсну ракета, и он спази недалеко групу горштака на коњима. Напријед јури стари мирид за зеленом заставом, а за њим четворица са буктињама. Дим од буктиња вуче се за њима као дугачки свијетли језици. Иза њих јури узаграпце још неколико коњаника, а међу њима један у високој крзненој чалми, зеленим оспивеној. Ма да су тако слабу свјетлост просипале те буктиње, распозна Бризгалов те боје и загледавши се у коњаника обученог у црвено руво, он задрхта, али се одмах сабра, те да спријечи сваки рђав утисак на своје војнике, окрену се к њима и викну весело:

— Честитам вам, јунаци! Данас вам се пружа славна прилика да одбијете од наше рођене тврђе самог Шамила.

— „Ура!“ викнуше војници на бедемима, и од грозног поклича њиховог као да задрхта земља. — „Ура!“ загрми са свију страна. То изазивање мирне и сталожене снаге, која имаше вјере у саму себе, груну душману у лице, грозно, као и браничи једне гомиле камења, који иза камења тог очекиваху одлучан нападај.

— Топ. . . Пали!

Као вихар покоси картача гомилу коњаника, који се примакоше крову.

(Наставиће се.)

[1]) кућа.
[2]) заставник.

ПИСМЕНО ПРИЗНАЊЕ.

Госп. **Францу Вилхелму**, апотекару ц. и кр. дворском набављачу у Најнкирхену, Долња Аустрија

Митерфајл.

Дајем Вам на знање, да је Ваш Вилхелмов антиартристички-антирематички теј за чишћење крви 7 особа, које су патиле од костобоље, излечио, тако да су сад сви здрави; морам приметити, да је једна особа већ читаву годину лежала у кревету и на мој савет пила је такав теј и може сада опет да се одаје своме раду. И моја жена налази, да је тај теј неопходно потребан у кући. Изричем проналазачу тога теја по хиљаду пута своју благодарност, што овог теја имаде у свакој породици, или би га требало имати у залихи.

С поштовањем **Георг Крел.**

Један пакет стаје 2 круне одавде, 1 пошт. коли са 15 пакета стаје 24 круне.

Добија се свуда у апотекама.

510 14—120

СТЕЧАЈ.

На оставком упражњено учитељско место у Карлову: са платом 1000 круна у готовом; 80 круна за пофторну школу (кад на реду буде); 10 круна паушала; у име огрева свог 2 хвата сламе са прописаним станом и петогодишњи доплатак од 100 круна. Дужности су прописане; рок стечају до Воведенија т. г.

Из седнице школског одбора држане у Карлову 19. октобра (1. нов.) 1903. год.

890 3—3 **Председништво**

Бр. 417 1903.

СТЕЧАЈ.

Услед умировљења професора српске православне велике гимназије новосадске, Филипа Оберкнежевића, расписује се овим стечај на упражњено његово место за класичну филологију.

Почетна плата редовног професора је 2400 круна, петогодишњи доплатци 200 кр. и станарина 560 круна, а суплент професора 1600 круна без икаква доплатка.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице потписаној управи гимназијској до 6. (19.) децембра о. г. и да им прикључе своје сведоџбе и документе, којима ће доказати своју спрему за предавање гореозначених предмета.

У Новом Саду 6. новембра 1903.

Управа
897 2—3 српске православне велике гимназије.

Адвокатски помоћник

који је више година радио у једној адвокатској канцеларији, који има потпуну праксу, тражи место.

Обратити се треба на

Душана Терзин,
898 2—3 Арач.

Част ми је штованој публици како из места тако и са стране до знања ставити, да сам моју

ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ,

на житној пијаци број 11. преко пута од српског крста подпуно снабдео

особито са фурунама,

пошто сам исте из најбољих фабрика набавио, како би штоване муштерије задовољити могао а продаваћу их по најјефтинијој цени.

Препоручујем даље особито добар угаљ за коваче.

Умољавајући штовану публику како из места тако и из околине да ме што више посетити изволи.

С особитим поштовањем

Антон К. Тот,
7—50 851 Нови Сад.

Тражи се **за инкасовање**

особа са нешто кауције, која би способна била и за продавање једног артикла за домаћу индустрију.

Плата одређена са великом провизијом. Ступање одмах. Упитати код администрације овог листа. 889 3—4

XIII. КРАЉ. УГАР. ПОВЛАШТЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА

110.000 лозова 55.000 добитака

Сваки други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000.000 КРУНА

26—34 810

а премија 600,000 круна.

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1.50 — 1/4 К 3.— 1/2 К 6.— и цели лоз К 12.—

Ко жели може одмах лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње МИРОСЛАВА СПАИЋА у Митровици Сремској.

Млађи помоћник

вичан струци шпецераја и кратке робе говори српски немачки тражи место, упитати у администрацији »Заставе«. 892 2—3

Дражбени оглас.

Управа манастира Раковца, на темељу дозволе Архид. Админ. Одбора, продаваће на вечито — 2. (15.) новембра у 2 сата по подне, свој посед у опћ. Каменици, састојећи се из 1 куће са подрумом и осталим зградама, са пространим од 346□ двориштем; као и 5·187□ кат. јутара оранице — путем јавне дражбе. На коју се интересентни овим позивају, који имају 20% од извикане цене пишманлука положити. Остали пак дражбени услови могу се на дан дражбе у манастирској писарни сазнати.

888 3—3 **Манастирска управа.**

Адресар.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** *редом (и по местима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 52 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су распрострти у више хиљада примерака. Околина која долази у та места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису уврстени молимо да се обрате администрацији „Заставе“.*

Бавариште.

Ђ. Јовановић, гостионичар преко од општ. куће.

Будимпешта.

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и меде трговина, „код белог голуба“ у сопств. кући.

Јоца Стефановић, шпецерајска и деликатесна трговина код главе шећера.

Коста Костић, шпецерија и дивљачи трговина.

Вел. Бечкерек.

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирца.

М. Михајловић Јарковчанин, памучар. трг.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу.

ћа на улоге $4^1/_2$%, а својим члановима 5%.

Држи цензуру сваког раденог дана.

Беч.

Велимир Бингулац, комисионарска радња. Wiedener Hauptstr. 10. II. St.

Перо Деспић,

Главно заступништво Краљ. Срп. Извозне Банке за Аустрију, Nro I. Fleismarkt 19. Wien.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лецедер, црквена ул. 1031.

Винковци.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вировитица.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вршац.

Мита Матејић, фабрика саламе продаја на велико и у 5 кила пакетима.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза".

Вуковар.

Никола Бингулац, кројачка радња, гл. пијаца.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.

Др. Миливој Бабић, браниоц у казнен. стварима.

Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.

Ириг.

Мануфактурна трговина:

Коста Матић.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Миле Куга, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.

Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.

Петар Ршић, воскар и колачар.

Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.

Јосим Живановић трг. меда и пчеларски ствари

Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.

Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Кристифоровић, кројач, главна ул.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Миливој Лотић, мануфактурна трговина.

Никола Милић, месар, продаја масти и сланине.

Стеван Радонић, израда црквених утвари.

Урош Малогајски, папуџија.

Милан Вукић, сарач.

Живан Чоков, сатлер и лакирер.

Васа Гајин, дрндар и кабаничар.

Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

К. М. Мирков, главна пијаца.

Мил. Т. Мирков „код лубенице", код срп. цркве.

Александер Ранков.

Митровица.

П. А. Искрић, галантеријско-помодна трговина.

Д. С. Јовановић и др. мануфактурна трговина.

Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.

Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало

Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава".

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спајић, мењачница.

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Погребно подузеће „Хуманитет"

Ђоке Давидовца.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илић, ћурчијска улица број 11.

Др. Паја Јанковић, грчка улица број 7.

Вербери:

Владимир Угришић, лебарска улица број 6.

Вељко Попадић-Американац, ћурчинска ул. 21.

Винарска радња:

Александар Адамовић, пецара комовице, шљивовице и коњака, — продаја на мало, господска улица број 8. и житна пијаца број 10.

Воскари и колачари:

Мија Чупић, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

М. Вулпе, код „Плуга", темеринска улица бр. 12;

Антон Георгијевић, код „Златног звона", главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Камиле".

Тима Јерковић, кисачка улица.

Вуја Пуповац, лебарска улица број 3.

Јован Ђорђевић, темеринска улица број 17.

Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.

Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Зидари:

Васа Каћански, Фрање Листа улица број 7.

Босанска кафана са конаком, футошка ул. бр. 18.

Мехмед Арнаутовић-Тешњак.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 11.

Казанџије:

Милан Т. Јовановић, казанџијска улица.

Књижаре:

Милан Ивковић, преко од владичанског двора.

Глиша Лазаревић, дунавска улица број 5.

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић, ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Теодор Гајић, лебарска улица бр. 12.

Витомир Ф. Куруца, дунавска улица број 4.

Мита Томић, кулуџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојановић, главна улица бр. 25.

Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале", главна ул. 11.

Мануфакт. памука и срп. платна тргов. „код 2 чобана"

Косте П. Миросављевића, ћурч. ул. бр. 24.

Гавра Ј. Полит, код „Златн. Лафа" гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Машинодсва радња:

Анка Попов, главна пијаца 14., до апотеке.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду

Основана 1870. год.

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

у црквеној кући, житна пијаца број 3.

Стовариште мушког и женског одела:

Капамација и Вонди, главна улица број 3.

Осигурање живота и ренте:

Коста Шипош, гл. инспектор за Бачку и Срем „холандског осиг. друштва" — Петефи ул. 30.

Опанчари:

Прва Српска опанчарска задруга, у Чавићевој кући, главна улица бр. 6.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље", главна улица.

Једина часто платнарска радња:

Давид Ћурчић, главна улица у сопственој кући.

Произвађач пероноспоре-штрцаљки:

Милан Т. Јовановић.

Продавац птица:

Лазар Лучић, темеринска улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија" Ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.

Паја Марковић, дунавска улица.

Филијала творнице покућства:

Божић и Мецинг, из Осека, дунавска улица.

Папуџије:

Милан Радујков,

Подузимачи за иконостасе и Христове гробове.

Лука К. Алексијевић.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Обнављање старих иконостаса и св. икона:

Лука К. Алексијевић.

Набављање црквених звона:

Лука К. Алексијевић.

Трговина барјака и застава за школ-, певачке дружине и друштва:

Лука К. Алексијевић.

Набављач стаклених прозора са светитељима:

Лука К. Алексијевић.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Бошко, дунавска ул. 10.

Фабрика сирћета и сирћетне есенције:

Милан Лакић и др. главна улица.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари:

Лука К. Алексијевић.

Милан Ивковић, преко од владичина двора.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3

Ципеларске радње:

Прва српска ципеларска задруга. Стовариште ћурчијска бр. 11. — Радионица гл. ул. 3.

Младен Ивошевић, у кући Матице Српске.

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Гавра Нецков, ћурчијска улица број 16.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Стојановић и Радовановић „код лафа" гл. ул.

Давид Ћурчић, глав. улица у сопственој кући.

Шпецерија, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака".

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Марнуш, главна улица.

Осек.

Творница покућства и атеље за декорације:

Божић и Мецинг, горњи град.

Панчево.

Љуба Радивојевић, лицидер, кућа срп. црквен. општине.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.

Јоца Бећановић, кафана „Национал".

Др. Стев. Јовановић, лекар, Громонова ул. 6. ординира од 11—12 пре и 2—3 сата по подне.

Миливој Матић, мерник, мађар-улица број 5.

Новчани заводи.

Прва панчевачка српска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.

Плаћа на улоге 5%.

Цензура се држи: уторником и петком.

Обућарска радња. Основана 1861. го.

А. Милорадовић, Велико стовариште чизама, ципела и папуча на мало и велико.

С. Суботић, стаклар, преко од св.-савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда" код успен. цркве.

Д. Ђонин, код „Златне Крушке".

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецерија трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецерија радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецерија радња

Рума.

Помодно-мануфактурна и конфекциона радња:

Бранко М. Спајић, „код златне крупе."

Данило Удицки, шпецерајска трговина.

Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Новчани заводи:

Румска Штедионица

(основана 1871. год.)

уплаћена деоничка главница К 60,000. Резервни фонд К 180,000. Улоге укамаћује са 4%.

Сегедин.

Милошко Марков, гостионичар, iskola u. 14.

Милан Недељковић, власник извора горке воде

Велимир Јовановић, шпецерија и боје радња.

Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3

Сомбор.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.

Паја М. Бикар, мешовита радња са сиром.

Душан Даљчев код „Даљца", мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска сира.

Даша Грујић, памука и мешовита трговина.

А. М. Антић, стовариште пива.

Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Чаково.

Браћа Миче наследник, мануфактурна тргов.

М. Чарнић, шпецерајска трговина, главна пијаца.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.